

Velja po pošti:
za celo leto naprej . K 26.—
za pol leta 13.—
za četrt 6.50
za en mesec 2.20
za Nemčijo celoletno . 29.—
za ostalo inozemstvo . 35.—

V upravnih:
za celo leto naprej . K 22.40
za pol leta 11.20
za četrt 5.60
za en mesec 1.90
Za pošiljanje na dom 20 v. na mesec. — Posamezne štev. 10 v.

SLOVENECE

Inserati:
Enostolna petlitrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat 13
za trikrat 10
za več ko trikrat . . . 9

V reklamnih noticah stane enostolna garmondvrsta 30 vinarjev. Pri večkratnej objavljenju primeren popust.

Izhaja:
vsak dan, izvenim nedelje in praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravišstvo je v Kopitarjevih ulicah št. 6.
Sprejema naročnino, inserate in reklamacije.
Upraviškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 4 strani.

Na celi črti naprej!

Naši junaški slovenski poslanci v štajerskem deželnem zboru morejo že zaznamovati lepe uspehe. Prvi je ta, da so izvojevali slovenskemu jeziku v štajerski deželni hiši ugled, ki mu gre. Dokler je Ploj imel v rokah slovensko stvar na Sp. Štajerskem, je bila slovenščina zaničevana in brezpravna, ker so se je Slovenci sami sramovali. Zdaj pa so naši poslanci neustrašeno nastopili za njeno enakoveljnost v zbornici in so svojo akcijo tudi izpeljali. Nemci so hudo hrumeli in žugali; zapretili so celo, da uzakonijo nemški razpravljavni jezik in slovenščino, zakoniti deželni jezik, izženejo za vse čase iz zbornice. Toda slovenski poslanci se tudi tega niso ustrašili in v slučaju nasilja so bili pripravljeni z najhujšim orožjem nastopiti — posledica je bila, da so se Nemci premislili. Nemci dobro vedo, da slovenski Spodnji Štajer, odkar ima na čelu krščansko-demokratske voditelje, ni več tista ponižna deželica, ki bi se pustila samo izžemati; spoznali so, da nimajo v slovenskih poslancih pred seboj samo jokave rodoljube, ampak deloljube, ki jih jasni načeli in železne volje.

Obnašanje edinega zastopnika slovenskih liberalcev, dr. Kukovca, je bilo tako, da se ne da z nobeno besedo kvalificirati. Medtem, ko so se naši bojevali, je ostentativno vlagal samonemške interpelacije in predloge ter tudi samonemško govoril. Pa tega mu ni bilo zadosti; paktiral je — slovenski liberalci — z nemškimi krščanskimi socialci in v »Narodnem Dnevniku« napadal naše zastopnike, češ, da Nemci s slovenščino po nepotrebnem provocirajo!

Slovenski liberalizem ima zaznamovati eno stran več v zgodovini svoje narodne in kulturne dekadence.

Naši poslanci pa se niso dali zmotiti. Ko so poudarili svoj nacionalni program, so začeli s pozitivnim delom tudi drugod. Očite, da delajo samo demonstrativno in negativno politiko, se je izkazal za zlobno liberalno puhlico. Slov. delegacija v štaj. deželnem zboru si je priborila veljavo in dr. Korošec je 29. t. m. stavil najvažnejši predlog, ki ga more sploh deželni zbor v sedanjih razmerah postaviti, predlog za uvedbo splošne, enake in direktne volivne pravice in je s tem predlogom dosegel poraz nemškega »freisinn«. Pri tej priliki se je dr. Korošec tudi odlikoval z velikopoteznim govorom, s katerim je vzbudil pozornost vse zbornice.

Najprej je dr. Korošec protestiral proti temu, da se imenuje njegovo stranko meščansko. Naša stranka je socialna stranka, ki meri vrednost vsakega človeka po tem, kako izpolnjuje svoje socialne dolžnosti, ker pa merilo za izvrševanje socialnih dolžnosti izvaja iz najvišjih načel krščanstva, vere resnične ljubezni, bratstva in pravičnosti, zato smo krščanska, nikakor pa ne klerikalna stranka.

Že ta izvajanja so silno vplivala na Nemce, ki so glede teh pojmov jako zastareli in nazadnjaški, neizvzemši krščanskih socialcev; napetost pa je priklopila do vrhunca, ko je dr. Korošec zagnal med zastopnike privilegovanega veleposestva besede:

»Zdaj stojte na kocki le vaši privilegiji: če pa teh razmer ne boste odpravili, boste morali trepetati celó za vašo zasebno last!« In ko je nato Zahony zaklical, da bo v takem slučaju tudi Cerkev prizadeta, ga je takoj zavrnil s tem, da Cerkev svoje zvanje izvršuje lahko v vseh razmerah — celó v komunistički državi, ako bi bila mogoča!

Nato je jel govoriti dr. Korošec o pravicah slovenskega jezika. Dejal je:

»Jasno in brez ovinkov izjavljam, da z rabo slovenščine v deželnem zboru nismo rameravali nobene provokacije. Naša materinščina nam je previsoka in presveta, da bi jo ponižali za provokaterko. Kaj bi vi dejali, ako bi vaši bratje Nemci a, pr. v kranjskem deželnem zboru

svoj jezik zatajili? Prokleli bi jih. Zato tudi od nas ne morete in ne smete kaj takega zahtevati. Naš narod je majhen, toda ljubezen naša do njega je velika, je neminljiva — v tej ljubezni hočemo živeti in umreti!«

Nobenega ugovora od nikoder! V prekipečem navdušenju izgovorjene besede so napravile tudi na večino mogočen vtis.

Dr. Korošec je končno poštene Nemce pridobil popolnoma zase, ko je začel neusmiljeno bičati ptujskega župana Orniga, glavarja štajercijanske stranke. Ironičen smeh je krožil na ustih nemških poslancev, ko je Korošec tega renegata do golega slekel in mu jasno dokazal, da je Ornig — žalibog — kri od naše krvi in da je zadnjič zagovarjal slovensko kmečko ljudstvo zato, ker ga je gnala slaba vest.

Ko je dr. Korošec končal, se je začelo glasovanje. Ker zapisničarji niso bili glede razmerja edini, je predsednik odredil poimensko glasovanje. Za Korošcevo predlog so glasovali krščanski socialci, socialni demokrati in Slovenci; glasovala sta zanj celó grof Attems, deželni glavar, in grof Lamberg. Proti so bili slavni nemški »svobodomislci« in veleposestvo. Ker je bilo za predlog 35, proti pa 34 glasov, je obveljal, in slovenska delegacija ima zaznamovati zopet velik uspeh.

Smešna in usmiljena vredna je bila pri tem vloga dr. Kukovca, ki se je oglasil tudi k besedi. Mož se je ovekovečil s tem, da je Nemcem dokazoval, da je njegova — liberalna — stranka resnična krščanska! Hotel se je prikupiti nemškim krščanskim socialcem, toda ti si že o Kukovcu mislijo — svoje. Liberalci je zatajil očito svoje liberalstvo in markiral katoličanstvo! Slovenski liberalci so s svojo pametjo pač že čisto pri kraju. Ni vredno o tem sploh govoriti.

Ko tako gledamo uspehe, ki jih izvaja slovensko krščansko ljudstvo na vsej črti, ko vidimo sijajni nastop naših poslancev v štajerskem deželnem zboru — onemoglost liberalcev pri nas — poraz liberalcev, ki so ga pravkar doživeli na Gorškem, kjer smo jim vrgli državnega poslanca, nas navdaja veliko zadoščenje. In blizu pred nami vidimo naš prvi cilj za bodočnost:

Vslovensko ljudsko stranko!

Konec komedije.

Komedija češko - nemških spravnih pogajanj je končana. Dances se poroča, da so pogajanja oficijelno razbita.

Nemška manjšina češkega deželnega zbora vztraja na tem, da ne odneha od obstrukcije, ako Čehi ne dovolijo koncesij, ki bi pomenile popolno nacionalno avtonomijo Nemcev v češkem kraljestvu.

Čehi pa upravičeno poudarjajo, da morajo Nemci preje pripustiti redno zasedanje, da se začne z večino dogovarjati glede svojih zahtev.

In res — nemška prepotenca je do vrhunca dokipela! V državnem zboru zahtevajo Nemci, da vlada ne sme nasproti slovenski opoziciji, oziroma obstrukciji, odnehati, v češkem deželnem zboru pa zahtevajo zase nagrado za svojo obstrukcijo.

Zdaj je tej grdi igri Nemcev konec. Čehi so pokazali da se zavedajo resnosti položaja, ker so se konferenc udeležili, pokazali so pa tudi, da od svojega prava ne odnehajo in s tem podali dokaz smotrene zavednosti.

Vlada bo zdaj češki deželni zbor razpustila. Državni zbor se skliče 20. oktobra. Da ne bo deloval, je gotovo kot amen v očenašu. Nek odlični češki agrarni poslanec je izjavil, da začne Čehi takoj obstruirati.

Naj se zgodi, karkoli hoče, slovenski poslanci bodo neomajno stali na strani Čehov. Vlada se za nove volitve že pripravlja. Ni daleč čas, ko bodo Hribarji in Ploji dali odgovor za svojo Slovanom škodljivo politiko.

Liberalno resnicoljubje.

Ljubljana, 30. sept. 1909.

Včerašnji »Slovenski Narod« očita predsedstvu kranjskega dež. zbora nepravilnost, nelojalnost in pristranost. Priporoča, naj bi določale program konference klubovih načelnikov. Piše, da se določa dnevni red, ne da se vpraša manjšino. Glavarju očita, da je postavil na dnevni red torkove seje popolnoma protizakonito celo različna ustna poročila. List, ki hoče biti »nobel«, rabi o deželnem glavarju dvornemu svetniku pl. Sukljeju sledeče fraze, ki so gotovo nobel v krogih liberalne frakcije: »ošabni dež. glavar«, »poza dosluženega šaušpilarja« itd. Z ozirom na včerašnje »Narodovo« čvkanje smo se glede na stvarni položaj obrnili na pristojno mesto, kjer smo dobili potrebna stvarna pojasnila, ki kažejo »Narodovo« resnicoljubje v najlepši luči, tako da smo še mi, ki smo navajeni na »Narodovo« objektivnost, bili presenečeni.

Posebno čudno se vidi, da piše »Narod« tako, kakor da ni nikakih konferenc načelnikov. Saj je bila po deželnozbornski seji konferenca klubovih načelnikov, v kateri je bila na razgovoru sestava delovnega programa deželnemu zboru. Konference so se udeležili načelniki vseh treh strank: posl. dr. Ivan Šusteršič, posl. baron Schwegel in posl. dr. Tavčar. Takoj navedoma je izjavil deželni glavar o delovnem redu, ki mora biti deželnemu glavarju svet kakor Mojzes in preroki, da pripuščata deželni red izključno njemu razvrstitev predmetov za posvetovanja deželnemu zboru in da je postavno edino glavar upravičen, da sestavi dnevni red. Nekvarno navedenemu postavnemu določilo je glavar pripravljen, da se vedno ozira na želje posameznih strank, seveda v mejah, ki jih določa delovni red. Čudom se je čuditi, da prihruli zdaj »Narod« ter očita, da glavar ne zmeneč se za manjšino in zlasti za prečastito liberalno stranko čisto avtokratično sestavlja dnevni red. Saj se je v navedeni konferenci doseglo glede na delovni program popolno soglasje, kar je koncem seje konstatiral deželni glavar. Da je bil pri drugi torkovi seji deželni glavar primoran sestaviti dnevni red, izročen mu po načelnikih odsekov, je samoobsebi umevno in se tudi popolnoma strinja s prakso vseh kranjskih deželnih glavarjev počenši s prvim dnev kranjske deželne ustave.

Osvetliti hočemo tudi §§ 27 in 29 delovnega reda, vsled katerih je deželni glavar, poznavač očit opravičnik za deželni zbor, ugodil dr. Tavčarju, naj se za vsako točko dnevnega reda sestavi pismo, t. j. tiskano poročilo. Po § 29, opravičnika mora biti tiskano poročilo 48 ur prej v rokah poslancev. Deželni glavar je v torkovi seji očetovsko opominjal poslance slavne liberalne stranke, naj izvolijo pomisliti, koliko nepotrebnih finančnih bremen npritojo s to zahtevo deželni. Ko je deželni glavar to izustil, se je glasno zasmejal vitez krvave manšete dr. Oražen in samosvestni smehljaj je tudi razbistril prijazne poteze gosp. Josip Turkovega državniškega obraza. Očividno gospodje prevzvišene narodno-napredne stranke niti pojma nimajo o tem, da nebena tiskarna, niti »Narodna tiskarna« ne, noče za božji lon tiskati deželnozbornih poročil in prilog. Alj tiskarski stroški so še malenkost proti temu, ker bi vsled izvrševanja te zahteve nastalo toliko zamude pri rešitvi dotičnih predlog, da bi moral deželni zbor trajati dvakrat toliko časa, kakor sicer, ako se držimo dosedanje prakse. Vzdržujemo trditev, da bi računski sklep deželnega zaklada za l. 1909 v zaporedni številki I »stroški za deželni zbor« kazal zvišek najmanj 50.000 kron, ako se izvrši naravnost nori nasvet dr. Tavčarja in tistih deželnih očetov, ki tvorijo njegovo spremstvo.

Zastopniki slovenskega ljudstva bodo skrbeli, da liberalne nakane oškodovati deželo in zavirati važni socialno-politični in gospodarski program ljudskih zastopnikov, ne bodo niti najmanj uspele!

Košut.

Košut, ki zdaj, ko je Wekerle odstopil od politiškega pozorišča, namerava cesarja pridobiti zase in ogrsko krizo rešiti, razglašala sledeč program, katerega bo cesarju predložil:

1. Vladar izroči državne posle ministrstvu neodvisne stranke in bo v kabinetu zastopan po enem zaupniku.

2. Ta kabinet bo provizoričen in bo imel nalogo izvesti volivno reformo, dovoliti vojaške in aneksijske kredite. Vojaška vprašanja ostanejo nerešena.

3. Bančni privilegij se podaljša za tri leta in store se vsi pripravljavni koraki za samostojno ogrsko banko.

S tem programom najbrže ne bo nič. Prvič Košut ne more garantirati, da bo mogel posle v tem smislu voditi, ker nima vse neodvisne stranke za seboj, drugič pa, kar bo on cesarju predlagal, ne pomeni nobenega »razvozljanja«. Ali ni to narobe svet, če mora cesar imeti v kabinetu enega zaupnika, ko mora vendar ves kabinet biti zaupen organ vladarjev?

Rešitev je le-ta in bo prejalislej nastopila: Volivna reforma in uničenje sedanje mažarske oligarhije.

Posejilo za nove naprave v Ljubljani.

Ljubljanski občinski svet bo jutri razpravljajal o poročilu župana Ivana Hribarja glede najetja mestnega posejila proti izdaji delnih zadolžnic. Župan navaja v svojem poročilu:

1. Po sklepu občinskega sveta je naročil pred leti profesorju češke politehnike v Pragi Janu Vladimírju Hrasckemu, da je izgotovil splošni kanalizacijski načrt, ki ima biti vodilo za izvrševanje kanalizacije v posameznih delih mesta. V tem okviru je bilo izvršenih že nekaj kanalov. Vsled osuševanja Barja se bo Ljubljanična struga za dva metra poglobila in izdatno zožila. Ker se bo po provedenem osuševanju mnogo vode odvajalo po Gruberjevem kanalu, bode tekla skozi Ljubljanično manjša množina vode, kakor dosedaj. Jako zelo se bo to poznalo ob suši, ki navadno nastopa o poletnem in o zimskem času. Tedaj se utede zgodi, da, če se tudi kanalom ustja znižajo ter v bodočo kuneto sredi Ljublanice speljejo, ostanejo vidna. Vsled tega je potreba, da mestna občina misli, da se napravijo, kakor je v načrtu prof. Hraskega, vzdolž Ljublanice po obeh straneh zbiralna kanala, v kateri bi se ustili vsi ostali kanali in po katerih bi se potem odvajale prepadne vode v Ljubljaničo. Že sedaj se je lotiti izvršitve zbiralnikov in sicer po eni strani Ljublanice od Gradašnice dalje, po drugi strani od Prul do sv. Petra mostu. Pod sv. Petra mostom bi se mogla zbiralnika izpeljati v Ljubljaničo. Oba zbiralnika bi stala okroglo 360.000 K. Na Tržaški cesti bo treba novih kanalov od novega poslojpa državne obrtne šole do kanala na Tržaški cesti. Ta trošek iznaša približno 67.000 K. Treba bo kanala v podvozu Martinove ceste in do tovarne Kolinske delniške družbe za kavine primesti. Ti troški so proračunjeni na okroglih 37.000 K. Za kanalizacijo na ulicah bivšega vojaškega preskrbovališča bo treba 13.000 K, za kanal v Simon Gregorčičevi ulici 13.000 K. Za vsa ta dela bo treba izdati okroglo svoto 500.000 K.

2. V zvezi z osuševanjem ljubljanskega Barja projektovana je v Ljubljani naprava razširjenja obrežij ob obeh straneh Ljublanice in sicer na desnem bregu od Zatiške ulice do Francovega mostu, na levem bregu pa od Brega do Francovega mostu. Že površen pogled na načrt mesta Ljubljane pokaže, da se za napravo teh obrežij izvrši neko delo, ki ostane nepopolno in da bo pogled na ti zidani obrežji, ki bosta na enem bregu reke daljši, ko na drugem, silno neugoden. Mestna občina seveda nima nikake pravice zahtevati, da se v zvezi z osuševanjem Barja napravite daljši

obrežji, kakor je bilo prvotno v načrtu. Vprašanje pa nastane, če ne kaže, da bi ona sama izvršila ob obeh straneh one dele obrežja med sv. Jakoba in Jubilejskim mostom, katerih ni v prvotnem načrtu, ne v proračunu. Ljubljana sicer po regulaciji ne bode široka; vendar se bode o normalnih časih toliko vode po njeni strugi pretakalo, da bode osvežujoče in na oko oživiljajoče vplivala. Zato je žeteli, da se obrežje kolikor mogoče dozida. Poročilo opozarja na druga mesta, ki imajo obzidana obrežja sredi mesta in lepo uravnana z drevesi zasajena in obzidana sprehajališča na obrežjih rek. Da se to izvrši, naj se v ta namen najame posojilo 800.000 K.

3. Po osuševalnem načrtu se imajo razen Hradskega in jubilejskega mostu podreti vsi mostovi v Ljubljani ter nadomestiti z novimi. Za napravo novega Francovega in šentpeterskega mostu ter s popravo mostu čez Gruberjev kanal na Poljanski cesti je postavljena v proračunu vsota 110.257 K. Razume se samoposebi, da se s to vsoto absolutno ne bode izhajalo. Prišla je v proračun le vsled tega, ker se svoje dni, ko se je ta proračun sestavljala, po zastopnikih mestne občine zadostiti temeljito varovale koristi njene. Po načrtu in proračunu, katera je mestna občina prejela od raznih tvrdk za napravo novega Francovega in šentpeterskega mostu v železnobetonski konstrukciji, bosta stala samo ta dva mostova več ko 175.000 K, tedaj okroglo 65.000 kron več, kakor je proračunjeno v zvezi z osuševalnimi deli.

Poleg tega bode morala mestna občina prispevati k gradbi državnega šentjakobskega mostu. Računati je tu pa z najmanjšo vsoto 20.000 K, ker je mestna občina zavezana pešpot ob obeh straneh napraviti na lastne stroške.

Končno postane vprašanje naprave mostu čez Ljubljano ob podaljšanju Opekarske ceste vsled tega, ker se bode zidala na Prulah III. mestna deška ljudska šola, pereče. (To je pred volitvami na magistratu vsako leto »pereče«. Ur.) Za ta most, ki bode v železno-betonski konstrukciji stal okroglo vsoto 100.000 kron, bode imela mestna občina leta 1910 prihranjenih 50.000 K. Treba je torej skrbeti za pokritje še ostalih 50.000 K. Poleg tega pa bode treba skrbeti še za direktno zvezo mostu s Karlovsko cesto ter v ta namen odkupiti od bratov Koslerjev od njihovega vrta za napravo zvezne ceste potrebni svet. Stroške tega odkupa ter napravo ceste računim na 30.000 K.

Končno bo kazalo napraviti na Poljanski cesti nov soliden most čez Gruberjev kanal, ker je ta most sedaj v tako slabem stavbnem stanju, da bode v najkrajšem času potrebno napraviti vso vrhno nosilno konstrukcijo novo. Tudi oporni zidovi so že izbočeni in jako slabi. — Nov most bi stal 70.000 K in bi se dalo od barjanskega osuševalnega zaklada izposlovati k gradnji njegovi vsaj 15.000 K prispevka, tako da potrebščina za mostove, katero bi bilo treba pokriti s posojilom, iznaša 190.000 K.

4. Jako zanimivo opisuje župan, kako ga je ujel Bilinski, da se je država otrsela dolžnosti in obljube zidati na svoje stroške državno obrtno šolo v Ljubljani. V svoji seji dne 20. julija 1909 je sklenil občinski svet zidati poslopje za državno obrtno šolo. Kakor sem v svojem poročilu z dne 15. julija t. l. navel, bo ta šola stala okroglih milijon kron in sicer stavbišče s pristojbinami vred okroglo 50.000 K, stavba sama okroglo 850.000 K, ograja 30.000 K, za nepredvidne stroške, dalje za interkalarnne obresti, stroške za načrte ter za vodstvo in nadzorstvo stavbe 70.000 K. Za delno pokritje stavbnega troška poslopja državne obrtne šole je dovolilo c. kr. finančno ministrstvo odpis 900.000 K 3% državnega za regulacijo mesta vsled zakona z dne 8. julija 1896 drž. zakon št. 132 dovoljenega posojila. Ta odpis je vreden za mestno občino 754.605 K 54 h. Po vsej pravici je sicer pričakovati, da glede na važnost državne obrtne šole, kakor tudi na večkrat izrečno pripravljenost, podpirati ustanovitev take obrtne šole kar najizdatneje, deželni zbor dovoli toliko prispevka, da se pokrije ostala stavbna glavница; vendar je treba mestni občini najeti posojilo 750.000 K, ker te vsote država ni v gotovini plačala, temveč mestni občini je odpisala gotov v 40. letih vračljiv dolg.

5. Po županovem dogovoru z južno železnico bode imela mestna občina prispevati 30% k stroškom podvoza na Martinovi cesti, ki so proračunjeni na najvišjo vsoto 344.000 K. Ta podvoz bode v kratkem gotov. Nastane torej za mestno občino potreba, svoj prispevek, ki bode znašal približno 103.200 K, plačati. Ker za to vsoto ni pokritja, ga bode treba iskati s posojilom.

6. Dekliškem liceju je za šolo »Mladike« dozidati prihodnje leto nov trakt. Za to treba posojila 70.000 K.

7. Pod to točko omenja župan tujski promet v Ljubljani:

Uspehi so očitni; v tem, ko je namreč v letu 1905. prišlo v Ljubljano 39.946 tujcev, ki so prenočevali po hotelih in drugih javnih prenočiščih, bilo jih je leta 1906. že 45.982, leta 1907 48.747 in leta 1908. 51.866. V prvih osmih mesecih letošnjega leta pa se je tujski promet v Ljubljani v primeri z istimi meseci lanskega leta povzdignil za 8981 oseb ter iznaša 41.960 oseb.

Kako važna je Ljubljana v turistovskem oziru postala, je vidno iz tega, da se je Baedeker v Lipskem obrnil pred nekaj dnevi iz lastnega nagiba do mestnega magistrata ljubljanskega s prošnjo, naj mu doloži mestni načrt, ker ga hoče odslej zanaprej priobčevati v svoji — kakor znano — po vsem turističnem svetu najbolj razširjeni knjigi.

Župan predlaga, naj se za 200.000 K napravi električno železnico na Grad. Za okroglo 40.000 K naj se napravi na Gradu restavracijski prostor z veliko dvorano z galerijami, obširno razgledno verando, na kateri bi imelo prostora 500 oseb. Vpeljati je treba tudi vodo in elektriko na Grad. Vse to bi veljalo 270.000 K.

7. Za napravo lesene poletne gledališke arene, ki naj bi se za poletne gledališke predstave zgradila v bližini podturnske graščine, odnosno novega hotela »Tivolij«, naj bi se najelo posojilo 100.000 K.

8. O napravi novega magistratnega poslopja se izraža župan: Imel sem misel, prepustiti skrb za napravo mestne hiše »Mestni hranilnici ljubljanski« ter sem si že tudi približno izračunal, da bode tej hranilnici povodom praznovanja njene 25-letnice mogoče tako mestno hišo sezidati ter jo mestu podariti. Dogodki meseca septembra l. l. pa so ta račun temeljito prekrizali. »Mestna hranilnica« je namreč dobila vsled teh dogodkov tako veliko novih vlog, da njen čisti dobiček ne bode kmalu dosegel 5%, odnosno 10% teh vlog, v katerem slučaju bode »Mestna hranilnica« šele zamogla svoj letni prebitek obračati v korist mestu ljubljanskemu. Očitno je zatorej, da ob času praznovanja svoje 25-letnice »Mestna hranilnica ljubljanska« nikakor ne bode vstanu izvršiti nasproti mestni občini one naloge, katero sem ji pripisoval. Župan pravi, da z napravo novega magistratnega poslopja ni čakati. Po njegovem mnenju je najpripravnejši prostor oni, na katerem stoji sedaj poslopja št. 1, 2 in 27 na Mestnem trgu, namreč sedanje magistratne uradovnice. Če se imenovana tri poslopja do tal poderó — ter eventualno, bo bi bila za dobiti dokupi še hiša št. 26 na Mestnem trgu — bi se dalo poslopje postaviti s srednjim delom fronte proti Stritarjevi ulici. Nasvetuje, da naj se za sezidavo nove mestne hiše najame posojila 800.000 kron. Končno pravi župan o tem: O tem, v kakšnem slogu naj bi se nova mestna hiša postavila, meni ne kaže govoriti, ker bode to stvar projektanta; vendar pa moram reči, da bi meni slog, v katerem je bila postavljena prvotna mestna hiša, jako ugajal, ker je to nekak zgodovinski slog ljubljanski.

Po dosedaj povedanem je razvidno, da bi se za obrazložene naprave potrebovala vsota 3.583.200 K. Župan pravi, naj bi se najela pod deželno garancijo na ta način, da mestna občina izda delne zadolžnice, ki se kotujejo na borzi in potem prodajajo.

Če se že ima mestna občina odločiti, da si najame posojilo za nove naprave v delnih zadolžnicah, kaže, pravi župan, najbolje, ako unifikuje vse svoje dolgove razen onega, ki ga tvori mestno loterijsko posojilo. Teh dolgov bode imela mestna občina 6.262.866 K 23 vin. Vsega skupaj z unifikacijo dolgov in amortizacijo bi skupno posojilo znašalo 10.500.000 kron.

V kritiko županovih projektov se za danes ne spuščamo. To storimo po seji občinskega sveta. Čakamo, kaj bodo pri posameznih točkah izmodrovali naši občinski očetje.

Dnevne novice.

+ **Državni prispevek.** C. kr. poljedelsko ministrstvo je dovolilo za zgradbo barjanskih hudournikov Gradaščice in lške 70% melioracijskega prispevka v znesku 133.000 kron.

+ **Torkovo parlamentarno delovanje kranjskega deželnega zbora.** Od 9. do pol 11. dopoldne je zboroval klub poslancev S. L. S., sledila je do 12. ure 15 minut javna seja zbora, takoj po javni seji je bila konferenca klubovih načelnikov, ki je trajala do pol 2. popoldne. Sledile so odsekove seje. Od ¼ na 5. do pol 8. je imel deželni odbor sejo z jako razsežnim dnevnim redom. Od pol 9. zvečer do pol 1. zjutraj je zboroval zopet klub poslancev S. L. S. Med odsekovimi sejami je bila veljavna in zanimiva bančna razprava. Tale mala črtica kaže marljivost poslancev naše stranke v delu za ljudstvo, med tem ko liberalci nimajo nujnejšega posla, kakor da delajo na ogromni višji izdatek 50.000 kron, ker se morajo vsled njihove sitnosti in lenobe tiskati deželnozborska poročila in priloge.

+ **Kranjski deželni zbor** ima jutri dne 1. oktobra ob 10 uri dopoldne sejo. Na dnevnem sedu je: Branje zapisnika X. deželnozborske seje dne 28. septembra 1909, naznanila deželnozborskega predsedstva, poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga novela k občinskemu redu in k občinskemu volilnemu redu za Kranjsko z dne 17. februarja 1886, dež. zak. št. 2, poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt lovskega zakona za Kranjsko.

Ganglovi pokloni kranjskemu deželnemu predsedniku baronu Schwarzu. Liberalci se odklikujejo z veliko pozabljivostjo. Ljubljanski župan sam je priznal, da je pozabljiv, ne čudimo se zato, ako so pozabljivi tudi kranjski deželni poslanci, da je pozabljiv Gangl, da je pozabljiv celo Turk, da je pozabljiv celo Višnikar. »Narod« je neizmerno hud, ker smo zabeležili, da je delal kranjskemu deželnemu predsedniku poklone Gangl. Modro je zapisal: »Olika zahteva, da se pozdravljajo možje, ki se poznajo in ki so večkrat že občevali med seboj.« »Narod« pristavlja: »Ne objavljamo tega, da bi morda hoteli Gangla opravičevati — saj tega ni treba — ampak te vrstice naj služijo v dokaz, kako nizko je privedla slepa politična strast nekatere ljudi. Sirovi so in sirovi ostanejo.« Lepo se čita to o ljudeh, ki so nasproti Schwarzu tako sirovo postopali v zadnjem zasedanju kranjskega deželnega zbora, da bolj niso mogli, o ljudeh, niso slovesno izjavljali, da s Schwarzem ne občejujo. Mi smo hoteli zgolj zabeležiti, da so liberalni Gangl. Višnikar in Turk izpremenili svojo prejšnjo »sirovo« taktiko nasproti Schwarzu. »Narod« zdaj sam to potrjuje. Ker smo mi zapisali suho resnico, ne znamo, zakaj, da je »Narod« zdaj tako hud na nas, ko sam prizna, da smo pisali resnico. Popolnoma nepotrebno se zaletava »Narod« tudi v deželni odbor dr. Lampe. »Narod« dela dr. Lampetu krivico, ker ni dr. Lampe niti v najdaljši zvezi s kako notico našega lista, ki se tiče stvari, za katere se nad njimi jezi. »Narod« v svoji notici Gangl in Schwarz. Ker sta »Narodovi« orožji laž in natolcevanje, ne pričakujemo, da popravi dr. Lampetu storjeno krivico.

+ **Poglavje o baronu Schwarzu in liberalcih** je jako zanimivo. Ker smo mi zabeležili, da sta se Gangl in Turk pri zadnji seji kranjskega deželnega zbora baronu Schwarzu do črne zemlje priklonila, ju opravičuje včerajšnji »Narod«, češ, da sta mu kot kulturna bitja izrekla sožalovanje nad očetovo smrtjo. Kdo se ne smeje, če pomisli, da je v lanskem zasedanju deželnega zbora dr. Oražen barona Schwarza v svojem govoru označil kot »zver, ki pije sicer vsak dan samo kisl mleko, a je vendar tako krvi željna, da je dva Slovenca spravila v hladno zemljo?« Tako delikatno in duhovito se je namreč takrat dr. Oražen izrazil. Kako morejo zdaj liberalni poslanci nasproti tako krvoločnemu človeku biti tako silno uljudni, da žalujejo celo že za njegovim očetom? Liberalci bi šli baronu Schwarzu še čevlje snažit, če bi kazalo. Slabo se jim godi — zato se zdaj klanjajo, misleč da jim bo kaj pomagalo. Vun ga bomo nesli! so lani kričali, a danes bi barona Schwarza še notri prinesli, če bi sejo zamudil. To so politiki non plus ultra!

Liberalno zapravljanje kranjskega deželnega denarja. V torek smo kratko približali, da bo imela kranjska dežela ogromne, popolnoma nepotrebne stroške, ker se morajo po dr. Tavčarjevi zahtevi natisniti vsa malostna poročila zato, ker so liberalni poslanci 1. preleni, da jim pozorno slede in 2. da napravi »Narodna tiskarna« dobro kupčijo seveda na stroške davkoplačevalcev. Mi smo imeli popolnoma prav. Tudi »Narod« se ni upal odreči naše trditve. Na popolnoma stvarno naše mnenje odgovarja s surovo hrulacijo, ki ničesar ne obsega, ki niti duhovita ni, ker je zgolj prostaška zabavljica in sestoj iz znanih liberalnih zabavljaskih public kakor n. pr. »Slovenec upije«, »klerikalni kričati«, »klerikalni sleparji«, »rožljanje z verigami«. Ne verujemo, da se preraka z nami dr. Tavčar, ki včasih le še kako izvirno poljansko spravi na potrpežljiv popir. »Rožljanje z verigami« nam marveč pove, da je zagrešil odgovor kak »Narodov« časnikarski praktikant, katerega duševno obzorje se še ni dvignilo nad slabo slavno svobodo, misleno sanjarsko literaturo o zmišljotinah z ozirom na inkvizicijo, o kateri literaturi mora napraviti vsak svobodomiselni časnikarski vajenec po načelih svobodomiselnih mladine izkušnjo, predno se razvije iz »vajenca« časnikar. Vedno in vedno bomo ponavljali: Dr. Tavčar je povzročil s svojim predlogom kranjski deželi ogromne popolnoma nepotrebne stroške. Vsak davkoplačevalec naj zna, da se liberalcem prav nič ne smilijo ubogi davkoplačevalci, ki bodo morali s svojimi davki pokrivati ogromne stroške za tiskovine, ki bi jih ne bilo treba, ako bi imel dr. Tavčar kaj čuta za davkoplačevalce.

+ **Socialni demokratije goriški ne bodo pri ožjih volitvah podpirali liberalcev.** »Rdeči Prapor« piše glede na strahoten poraz, ki so ga doživeli liberalci na Goriškem in glede na strankino taktiko pri ožjih volitvah sledeče: »V porazu liberalizma ni nič tragičnega, ampak neskon-

čno klaverno je. Do zadnjega trenutka so vodili volivno agitacijo na tako otročji način, da se jim je moral vsako smejati. Zdi se, da res niso vedeli, kako so že od vseh bogov zapušteni in da so resnično upali na zmago; vsaj pričakovali so jo tako, kakor da jo imajo v žepu. Trudili so se res, kar se je dalo. Posebno so si prizadevali loviti naše glasove! Poraz psevdoliberalizma je povzročil med našimi zavednimi pristaši neprikrito zadoščanje. Najboljši sodrugi smatrajo za svojo zmago, da je strt liberalonski terorizem in vriskajo veselja. Morda se bo to komu v drugih deželah čudno zdelo. Ampak kdor pozna razmere na Goriškem, bo razumel to radost in vedel, da je opravičena. Socialna demokracija ni imela nikjer tako podlih, farizejskih sovražnikov; nobena stranka je ni tako infamno sramotila, kakor lažliberalna, da si je vedela, da ne more brez nas doseči nobenega uspeha. Dovolj je, da se spomni goriški socialist na zadnje ožje volitve. Beračili so takrat za socialistične glasove, prisegali so, da nimajo nobenega stika s stavkokazno N. D. O., kadili so socialni demokrati in čim so jih socialno-demokratični glasovi rešili, se je svojat zagnala v socialno demokracijo z obrekovanjem, z blatenjem, z najpodlejšimi lažmi, tako da se je moralo vsakomur zgnusiti. Zato bi bilo tudi naravnost žaljivo za naše sodruge, če bi jim še enkrat priporočali, naj gredo reševati to propalo družbo. Ne vemo še, ali bodo ožje volitve, ali ne, ampak če bodo (zdaj je že gotovo, da bodo), je že danes gotovo, da ostane naša stranka doma in prepušči nasprotnikom, naj se sami koljejo, kakor se hočejo in znajo. To seveda še ni oficijelni sklep, a kdor pozna razpoloženje med našimi pristaši, je že danes prepričan, da je vsak drug sklep nemogoč. Tudi ne dvomimo, da ga nam izvrševalni odbor odobri.« — K temu pristavimo mi to-le: Kaj sklene socialna demokracija, je njena stvar. Mi pravimo le, da je njeno načelo, da bi bilo tudi za socialno demokracijo najbolje, ako lažliberalizem in pseudosvobodomiselstvo izgine iz površja, in bi si stali nasproti le dve načelni stranki, naša in socialno-demokratska, pravo in da smo mi to načelo vedno tudi v praksi izvajali, dočim so ga socialni demokratje parkrat kršili. Mi odkritosrčno liberalcem na Goriškem ne proviščimo poraza samo zaradi tega, ker so protiverska, ampak tudi ker so kapitalistiška, stavkokazna in proletarcu sovražna stranka. — Socialni demokratje sklepajo definitivno o svoji taktiki danes.

+ **Tudi goriška italijanska socialno-demokratska stranka** je oficijelno sklenila, da se ožjih volitev ne udeleži, ampak prepusti liberalizem svoji usodi.

+ **Tajinstveno.** Znano je, kakšne komedije je počel goriški župan Bombig, ko se je izvedelo, da vlada premesti slovensko učiteljske v Gorico. Pošiljal je svoje zaupnike na Dunaj, brzojavljaj in se peljal v Trst k namestniku. Organiziral je tudi protestne shode in seje laških občinskih svetov po celi Furlaniji in celo v Trstu. Poreču in Pulju, katerim pravzaprav cela zadeva nič ni mar. **A en sam laški občinski svet ni protestiral, in to je — goriški!** Župan je pač aranžiral protestni shod »meščanstva« v pozni večerni uri in povzročil demonstracije, pri katerih je bilo več občinskih biričev in barab radi iridentarskih vzklikov zaprtih, a enega do danes ni storil, sklical ni goriškega mestnega zastopa! Nekateri laški listi ga vsak dan opominjajo, da naj to stori, če ne, bo vse skup velika komedija, a on tega noče slišati. Vrabci na strehah čivkajo, da goriški občinski svet rajši molči, ker je vsled znanih aretacij velikih laških goriških politikov, ki so defraudirali milijone v »Banca popolare«, jako iznenaden in kompromitiran. Drugi zopet pravijo, da je vlada dovolila dva milijona za sanacijo »Bance popolare« pod pogojem, da Lahi proti premetitvi slovenskega učiteljskega ne bodo nič resnega storili. Tretji zopet menijo, da Bombig noče pretrgati vse zveze s Slovenci, ki bi jih liberalci pri ožjih volitvah zelo potrebovali. Na vsak način je jasno, da je bilo vse protestiranje Lahov umetno in preračunjeno in da so na premetitev slovenskega učiteljskega bili že davnej pripravljeni.

+ **Slovensko moško učiteljske v Gorici** se otvoril 1. oktobra.

+ **Katoliško slovensko izobraževalno društvo Vič-Gilnce** vprizori v nedeljo dne 3. oktobra t. l. na vrtu g. Pavliča (pri Merčniku) na Glinah gledališko predstavo Miklova Zala. Narodna igra v štirih dejanjih (desetih slikah) po dr. J. Sketovi povesti spisal I. Jezeršek. Začetek točno ob 4. uri popoludne vstopnina sedeži I. vrste 1 K; II. vrste 70 vin.; III. vrste 40 vin. stojišča 20 vin. Pred začetkom igre uvodni govor o vsebini igre K obilni udeležbi vabi odbor Igra se ponavlja prihodnjo nedeljo 10. okt. t. l. ob istem času in na istem prostoru.

— **»Za otroka!«** Pod tem lepim geslom so se ob veliki dobrotelni akciji na Dunaju vršila nesramna sleparstva. Policija je dognala, da je ustanovitelj prvega dunajskega društva za preskrbo

otrok, Alojzij Schmakal, vse denarne prispevke društvnikov in darove zase pridržal. Zapri so ga te dni, obenem pa iz istega vzroka ustanovitelja osrednjega društva za preskrbo obleke revnim šolskim otrokom, Karola Kneiselna, njegovega zapisnikarja Hankeja in sina.

— **Nemški in slovenski demonstranti.** »Edinost« poroča: V Ašu na Češkem so bili uprizorili Nemci velike demonstracije proti nekemu nepriljubljenemu davčnemu uradniku. Uprizorili so bili pravi bombardna proti hiši, v kateri je stanoval omenjeni uradnik. Sodnijsko cenjena škoda je znašala 360 K. Naslednji dan so našli na dvorišču okoli 800 kamnov. Demonstranti so bili obsojeni od 25 ur do 14 dni. Te kazni je treba samo primerjati s kaznimi, ki so doletele ljubljanske demonstrante. Vendar s tem še ni končana ta storija! Vsi ti demonstranti so bili na Bie nerthov predlog — pomiloščeni! Takrat, ko se gre za Slovence, »strenge Bestrafung«, ko se gre za Nemce, milost!

lj **Predavanje o vinarstvu** s praktičnimi demonstracijami priredi v nedeljo, dne 3. oktobra ob 3. uri popoldne v šoli v Vipavi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicki. Predaval bo o pripravljanju grozdja in vina za izvoz. Z ozirom na veliko važnost tega vprašanja je želeli obilne vdeležbe od strani vinogradnikov.

— **Zapisnik veleizdajniškega procesa v Zagrebu** obseza 5094 strani! Ničnostnih pritožb so zagovorniki prijavi 2255, obtoženci so bili disciplinirani 71 krat, prič so zagovorniki predložili 824, a samo 42 je bilo sprejetih; skupno so stavili zagovorniki 1932 predlogov, sprejetih je bilo le 77. Globe braniteljev znašajo 2530 kron, razven tega je bil dr. Budisavljevič obsojen na 8 dni zapor.

— **Upokojen je c. kr. rečni mojster** Friderik Hans v Dolskem vsled lastne prošnje.

Imenovanje. Cesar je imenoval gardnega vicestražmojstra majorja Jernej Andrejka pl. Livnograda za stražmojstra v prvi arčerski telesni gardi.

— **Koncesijo** je dobil gosp. nadinženir Žužek za izvršitev svojih načrtov glede dobave vodne sile na Savi v Medvodah, oziroma Tacnu pod Šmarno goro.

+ **Zanimivo priznanje** prinaša zadnja »Glasarbeiter Zeitung«, ki izhaja v Tannwaldu. Govorimo skupen jezik, pravi. Nemci smo. A vendar govori izobraženec, ki je obiskoval višje šole, docela drug jezik, kakor delavec. Razložek je pogosto tako velik, da se zamoreta dva istega naroda le težko razumeti. Daj Nemcem, ki so obiskovali le ljudsko šolo, čitatelji zakone ali druge v znanstveni terminologiji pisane knjige v 90 do 100 slučajih jim bo devet desetih nerazumljivega...

— **Tatinska družba med šolskimi otroci.** Z Bleda se poroča, da so zasledili med šolskimi otroci celo tatinsko družbo. Med mladimi, naidebnimi tatiči so prav obilno zastopani sinovi blejskih liberalcev.

— **Nad dva milijona sardel** so zadnje dni vjeli ribiči v tržaškem in puljskem zalivu. Mreže so se trgale od teže. Blago je šlo v različne tovarne za ribje konzerve.

Schaumburg-Lippe baje noče podaljšati pogodbe s knezom Wrede radi nakupa njegovega veleposestva v Virovitici. Schaumburg-Lippe da sedaj sploh ne namerava več prodati svojega posestva, marveč bo istega razdelil v dva upravna dela in vodstvo poveril svojim obema sinovoma. Tako piše osješka »Drau«.

Vseslovanska banka. »Novoje Vremja« poroča, da so podpisali že za vseslovansko banko v Peterburgu ruski industrijalci okroglo 20, češki pa okroglo 8 milijonov kron.

MLADOTURKI IN DRUGENARODNOSTI.

Solun, 30. septembra. Že nekaj dni zborujejo tukaj zaupniki mladoturške stranke. V dobro poučenih krajih se govori, da nameravajo Mladoturki skleniti, da se razdružijo njihova društva za »skupnost in napredek«. Na ta način hočejo omogočiti, da se bodo lahko razdružila tudi druga narodnostna društva, ki delajo Mladoturkom veiko srbi. V tem slučaju nameravajo Bolgari in Srbi, kot se od njihove strani za trjuje, takoj ustanovljati revolucionarne čete in začeti revolucionarno delovanje, ki bo povzročilo revolucionarno gibanje zopet v celi Macedoniji.

POŽIGI BOLGARSKE VSTAŠKE ČETE.

Solun 30. septembra. V bližini železniške postaje Krivoljak na progi Skoplje-Solun so macedonske bolgarske vstaške čete zažgale celo vas, ker so bili njihni prebivalci naklonjeni Orkom. Cela vas je pogorela.

Štajerske novice.

š **Suspendirani šolski vodja.** Okrajni šolski svet v Celju je suspendiral vodjo celjske okoliške deške šole, gosp. Armina Gradišnik-a, za čas disciplinarne preiskave, ki se bo vršila proti njemu, in je poveril vodstvo šole gosp. Milošu Levstiku-u. Kakor se kaže, se bo vendar enkrat na-

pravi red na celjski okoliški deški šoli, kar bi bilo že zdavnaj potrebno.

š **Železniške zadeve.** Piše se nam: Neki konzorcij v Brežicah je dobil od železniškega ministrstva dovoljenje, pripravljati del za železnico Rogatec-Brežice-Rudolfovo in se je na razne korporacije in zasebnike obrnil za prispevke. Ne oziraje se na to, da se gre glasom najbrže netočnih časnikiških poročil za ozkotirno železnico, ki bi bila nezadostna in za interesente nesprejemljiva, so temeljiti razlogi dvomiti o resnosti dela tega konzorcija. Pogajanje tega odbora v svrhu nabave že izdelanega načrta g. inž. Daubachy za normalnotirno železnico Rogatec-Brežice, ki je sedaj last tvrdke E. Czczowiczka in sin na Dunaju, je dosedaj še vedno brezuspešno, če to sploh moremo smatrati kot resno pogajanje namesto zavlačevanje. Vrh tega se odbor ne briga zato, da bi poizvedel mnenje in želje vseh interesentov ob progi glede trase, ampak v zaupnih sejah kuje svoje načrte, mesto da bi se o tem javno razpravljalo. Ta odbor se dalje hoče ozirati edino le na koristi mesta Brežice, četudi je mnogo interesentov, ki imajo glede trase bodoče železnice vse druge želje in zahteve, pa dosedaj niso prišli do besede. K osnovnemu zborovanju tega odbora se niso povabili niti zelo uplivni interesenti niti drugi merodajni faktorji; pri sestavi odbora se je istotako prezrlo zelo delavne in upitne moči. Sploh je sedaj cela zadeva v rokah oseb, ki imajo pred očmi le lokalne interese, ne pa važne koristi celokupnega prebivalstva. Da se interesenije obvarujejo daljnje škode in posebno prepreči daljno zavlačevanje te nujne zadeve, osnivali so se v Brežicah v Krškem in v Kozjem pripravljali odbori z namenom, takoj osnovati novo društvo, ki naj dobi dovoljenje za trasiranje in projektiranje normalnotirne železnice Mestinje (ev. Rogatec)-Brežice-Rudolfovo. V kratkem času bode mogoče dobiti dovoljenje za pripravljala dela (trasiranje etc.), na kar bode stvar že obstoječega odbora v Brežicah, ali hoče z novim odborom v stik stopiti v svrhu skupnega dela. Člani pripravljalnega odbora so že stopili v ožji stik z nekim konzorcijem, ki se snuje na Dunaju od raznih stavbenih podjetij in denarnih zavodov z namenom, interesentom pomagati pri trasiranju novih prog, posredovati finansiranje železniških projektov in jih izvršiti do konca; zasigurana je tudi podpora dežele Kranjske. Ker se interesenije v Slov. Goricah ne morejo zjediniti glede trase železnice (Purkla-Ptuj ali Radgona-Ptuj), zato je sedaj v ospredju za finansiranje in izvršitev projekt Ptuj-Rogatec, s tem pa tudi projekt Rogatec-Brežice postaja čim dalje bolj aktualen. Pozivljamo tedaj vse interesente, da takoj ustavijo svoje delovanje pri starem odboru in seveda ustavijo tudi prispevke za brezplodno delo. Osnovna zborovanja novega društva se vrše v nedeljo dne 10. oktobra 1909 popoldne ob 3. uri a) v Brežicah, Narodni Dom, b) v Kozjem, v gostilni g. Pirha. Zborovanja so javna. Prosimo obilne udeležbe, ker se bo razpravljalo in sklepalo o dalekosežnih predlogih. Pripravljali odbor.

š **Slovenska posestva v Št. Ilju v Slovenskih goricah na prodaj.** Zopet je par lepih slovenskih posestev na prodaj. Slovenci — bratje zganite se in kupite.

Koroške novice.

* **k Nervozni koroški Nemci.** V včerajšnji seji koroškega deželnega zbora je interpeliral poslanec vitez Burger radi »ponovnega upada kranjskih Slovencev v borovelski okraj«. Burver je kar zahteval, naj deželni predsednik take izlete kar prepove. Čudna je ta nervoznost, ko vendar nemški listi vedno kriče, da na Koroškem ni Slovencev.

k **Realčni zakon za Koroško** ni bil sankcioniran. V včerajšnji seji koroškega deželnega zbora je izjavil deželni predsednik baron Hein, da ne pove vzrokov, zakaj vlada zakona ni predložila v sankcijo.

k **Otroška bolezen polionielitis na Koroškem.** Iz Celovca se poroča: Otroška bolezen polionielitis, ki je nastopila na Štajerskem zlasti pa v graškem okraju, se je pojavila sedaj tudi na Koroškem in je v celovski bolnici že več vsled te bolezni obolelih otrok.

VOJNA NA VZHODU?

Peterburg, 30. septembra. Zunanje ministrstvo je dobilo vznemirajoča poročila o vojnih pripravah Japonske v Mandžuriji. Veliko ruskih trgovcev se pripravljajo za likvidacijo svojih podjetij.

Ljubljanske novice.

Lj **Ljubljanski občinski svet** bo imei sejo v petek, dne 1. oktobra 1909, ob petih popoldne v mestni dvorani. Na dnevnem redu so poročila o prošnjah za vsprejem v občinsko zvezo ljubljansko, o ugovoru Antona Dečmana proti nalogu mestnega magistrata glede odstopa nekega sveta v cestne namene, o dopisu županovem glede najetja mestnega po-

sojila proti izdaji delnih zadolžnic, o dopisih županovih glede potrebnega kredita za nabavo pohištva za mestno zastavljalnico in za napravo varnostnega omrežja v oknih zastavljalnice, o prošnji zadruge gostilničarjev i. t. d. za prispevek za kuharski tečaj, o prošnji »Narodne delavske organizacije« za vpisnine prosto popraševanje pri mestni posredovalnici za službe, o dopisu mestnega magistrata glede oddaje nekdanjega prašičjega sejmišča poleg klavnice v najem, o dopisu županovem glede izvolitve še jednega člana v nadzorovalni odtsek za zgradbo državne obrine šole, o dopisu mestnega magistrata glede premembe regulacijskega načrta ob stiku Vodovodne in Dunajske ceste, o dopisu mestnega magistrata glede naprave cestnega kanala v podaljšani Ciril Metodovi ulici, o prošnji prebivalcev Kolodvorske ulice glede razširjenja in regulacije Predilne ulice, o dopisu mestnega magistrata glede službene reciprocitete ravnatelja in učiteljev mestnega dekljskega liceja in državnih srednjih šol, o dopisu mestnega magistrata glede izvolitve posebne komisije petih članov za pregledovanje konfiskovanega mesa, o dopisu mestnega magistrata glede potrebnih nujnih poprav v mestni klavnici, o pritožbi Jakoba Milavca proti odloku mestnega magistrata glede vzidave vodomera, o prošnji »Deželne zveze za pospeševanje prometa tujcev na Kranjskem« za brezplačno uporabo električnega toka, v tajni seji se bo razpravljalo o prošnjah za razpisano mesto ravnatelja mesta hranilnice, o prošnjah za razpisano mesta uradnikov in uslužbencev mestne zastavljalnice, o dopisu županovem glede stalne upokojitve nekega uslužbenca mestnega magistrata, o neke prošnji za podelitev meščanstva mestne občine ljubljanske, o neke prošnji za podelitev vseučiliške ustanove, o neki kavcijski zadevi, o prošnji nekega magistratnega uslužbenca za bolniško podporo, o raznih obrtnih koncesijah.

lj **Izredni občni zbor »Slovenske filharmonije«** vrši se jutri dne 1. oktobra l. 1909 ob 8. uri zvečer v prostorih hotela »Štrukelj«, Dalmatinove ulice. Volitev predsednika in odbora. Prosi se udeležbe.

lj **Komisijonalni ogled deželnega gledališča** se je ob navzočnosti vseh prizadetih strank vršil povodom začetka letošnje sezone včeraj popoldne.

lj **Umrljivost v Ljubljani.** Včeraj je bil mestnemu mrliškopisnemu uradu naznanjen t i s o č i smrtni slučaj, medtem ko se je lani doseglo šele 27. oktobra enako število smrti. Če se pomisli, da hite vsi bolniki z dežele v mesto, kjer imamo obilo zdravilišč, hiralnic, ubožnic in bolnic, je to število lahko umljivo, kajti dobri dve petini tega števila je vnanjih bolnikov, ki so umrli v tukajšnjih zavodih. Ljubljancanov, to je stalno tukaj živčih, umrje vzlic temu, da se mesto živahno razširja in prebivalstvo množi, razmeroma le malo.

lj **Ljubljancan prijet v Monakovem.** Leta 1888. v Ljubljani rojeni in semkaj pristojni čistilec oken Franc Novak je minoli teden ukradel svojemu sostanovalcu Franu Parklju 72 K vredno obleko ter mu povereil 41 K denarja in se odpeljal na Bavarsko, kjer ga je včeraj monakovska policija prišla in dejala pod ključ.

lj **Pričetek šolskega leta na Rakovniku.** Jutri se začne redni šolski pouk v salezijanskem zavodu na Rakovniku. Novo šolsko poslopje, ki je v zadnjem stadiju končne dogotovitve, odgovarja v vseh ozirih najmodernejšim higijskim in pedagoškim zahtevam, tako da lahko služi za vzgled ne samo kranjskim, ampak celo tudi drugim avstrijskim šolam. Celo poslopje tvori zanimivost prve vrste.

lj **Z Viktorjem Rohrmannom** na njegovo »Poslano« v »Slov. Narodu« ne bomo polemizirali. Slovensko narodno je res, da Rohrman Slovincem slabše plačuje kotanst kot nemški podjetnik. Čast takemu narodnjaštvu! Ob priliki se z Rohrmannom pomeni Boltatu Pepe, ki je vsekakor boljši stilist kot dvojni gostilničar in podjetnik za pobiranje kostanja gosp. Viktor Rohrmann.

lj **Trpinčen« živali.** Ko je včeraj delavec Bernard Žerovta prignal iz Grosupljega tri vole, so se bili tako upehali, da niso mogli dalje. Žerovta jih je začel na Dolenjski cesti tako neusmiljeno biti z bičem ter jim kriviti repe, da so očitvidci glasno izražali svojo nejevoljo in je šele došli stražnik napravil konec temu početju. Žerovta se bode moral vsled tega zagovarjati pred pristojnim oblastvom.

Telefonska in brzojavna poročila.

ŠTAJERSKI DEŽELNI ZBOR.

Za deželne zборе po narodnostih.

Gradec, 30. septembra. Včerajšnje utemeljevanje dr. Koroščevo je med strankami vzbudilo veliko zanimanje. Danes je utemeljeval dr. Schacherl svoj govor glede spremembe štajerskega deželnega reda. Izjavljal je, da je stališče socialne demokracije, da se deželni zbori delijo po narodnostih, kar je tudi stališče poslancev »Kmečke zveze«, ki so dr.

Schacherlu klicali: »To je tudi naše stališče!« Socialni demokrat Jodlbauer je govoril v istem smislu. Nato So utemeljevali Schoiswohl, Hagenhofer, Wagner svoje predloge o gospodarskih zadevah. Poslanec »Kmečke zveze« Ozmec je stavil predlog za razširjenje hiralnice in bolnice v Ptuj, dr. Verstovšek za ustanovitev trsnice v Št. Andrežu pri Polzeli. Prihodnja seja bo jutri ob 10. uri popoldne. Glede dr. Kukovca se splošno odobrava odločen nastop slovenskih poslancev v včerajšnji seji, ker je dr. Kukovec brez vsakega vzroka izzival poslance »Kmečke zveze«.

VLADNA IZJAVA O LEX KOLISKO-AXMANN-DR. LUEGER.

Dunaj, 30. septembra. Vlada bo v nižjeavstrijskem deželnem zboru prihodnji teden podala avtentično izjavo o lex Kolisko-Axmanna-dr. Lueger.

POROTNA OBRAVNAVA PROTI LINHARTU.

Maribor, 30. septembra. Obravnava Ogrizek-Linhart je preložena.

OGRSKA KRIZA.

Dunaj, 30. septembra. Cesar še ni izročil danes dr. Weckerlu svoje odločitve na njegovo demisiijo. Izključeno je, da bi se cesar odločil do 5. oktobra. Weckerlova vlada ostane še nekaj časa; pred dvema tednoma nova vlada ne nastopi. V bližnjem času bode od vladarja sprejeta v avdijenci grof Julij Andrassy in grof Stefan Tisza.

MED NEMCI IN ČEHI.

Praga, 30. septembra. Listi danes konstatirajo, da so poizkusi za deložnost češkega dež. zbora razbiti, le glasilo čeških agrarcev pravi, da se še vrše pogajanja in da seja dež. zbora ni napovedana na jutri, ampak na prihodnji ponedeljek za slučaj, ako bi pogajanja vendarle imela uspeh.

ODLOČILNA BITKA V MAROKU.

Madrid, 30. septembra. Španska armada je včeraj ob 7. zjutraj zasedla goro Gurugu, na kateri je bila utaborjena glavna moč Kabilov. Hrabri španski vojaški kraljeve brigade so prvi zasadili špansko zastavo na najvišji vrh. Gromeli so v počast topovi. Madrid je ves v zastavi.

Madrid, 30. septembra. Mesto je v zastavi. Veliko veselje vlada radi vzetja pogorja Gurugu, ki tvori temelj vsemu strategičnim operacijam. V vojaških krogih se sodi, da bo vsled teh uspehov kmalu končana vojska.

PREKRASNE RUSKE RAZMERE.

Peterburg, 30. septembra. Računski dvor je pregledal stroške za japonsko vojsko. Znašajo 1 milijardo in 10 milijonov rubljev. Našel pa je, da je od te svote poverjenih in državi ukradenih pol milijarde rubljev!

MLADOTURŠKA PROPAGANDA.

Solun, 30. septembra. V zadnjih dneh je turška vlada naložila v otomanski banki 181.009 turških funtov. Uradno se je izjavilo, da je denar namenjen vojaškim potrebam. A gotovo je, da je mladoturški odbor sklenil da se ta denar porabi v agitacijske namene med Felahi v Egiptu proti Angležem in za turško propagando v Bosni in Hercegovini.

Izvid g. privatnega docenta dr. Karla Walko, primarija notr. odd. bolnice usmiljenih bratov in Pragi.

Gospodu J. Serravallo. p Rade volje Vam potrdim, da uporabljam Serravallovo kina vino z železom že mnogo let v zasebni praksi in v bolnici z najboljšim uspehom.

Praga, 14. julija 1909. M 292 (33) Dr. Walko.

Meteorološko poročilo.

Višina n. morjem 306 2 m, sred. zračni tlak 736 0 mm.

Dni	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah v mm
29	9. zveč.	733 9	13 1	sl. jug	pol obl.	
30	7. ajutr.	32 1	9 0	sl. jug	megla	9 3
	2. pop	32 3	17 2	sl. vzhod	oblačno	

Srednja včerajšnja temp. 13 4°, norm. 13 0°.

TRŽNE CENE.

Cene veljajo za 50 kg.

Budimpešta 30. septembra.

Pšenica za oktober	14 08
Pšenica za april 1910	14 06
Rž za oktober l. 1909.	9 60
Oves za oktober	7 41
Koruza za maj l. 1910	7 02

Efektiv: — — —

Več sto kilogramov lepih, finih

namiznih jabolk

obranih, ima na prodaj Ivan Theuerschuh, trgovec, Tržič, Gorenjsko. 2723 5—1

Velik punt.

(Kmečka zgodba iz 18. stoletja.)

»... Zato prosimo Vaše rimsko cesarsko Veličanstvo za božjo in Kristovih ran voljo najponižnejše, naj bi Vaše Veličanstvo hotelo vpoštevati naš prežalosten položaj in naj bi ne verjelo našim sovražnikom.«

Navedene besede zaključujejo obširno pritožbo, katero so tolminski kmetje okoli leta 1704. na Dunaju izročili tedanjemu vladarju Leopoldu I. Dolga vrsta krivic, katere so tolminski grofi prizadali ubogim tlačanom, je te vnovič prisilila, da so na najvišjem mestu iskali pravice. Tudi to pot zastoj!

Krivična tlaka je tlačila kmeta, silni davki, katere je država vsled španske nasledstvene vojske (1700 do 1714) nalagala, so prizadejali v gospodarskem oziru goriskemu prebivalstvu grozovite udarce, ki so bili tembolj občutljivi, ker je medtem v sosednji Benečiji vladal mir in so ondodni kmetijski pridelki obdačenim goriskim kmetom delali vedno občutno konkurenco.

Razne naklade so se po Goriškem speljale šele 1706. Začetkom je pobiranje prevzela dežela, ki je gotovo premilo postopala. Silno slabe posledice je imelo, da se ni takoj spočetka povsod začelo naklad pobirati in se je državna avtoriteta uklonila Tolmincem, ki so se upirali plačevanju naklad, sklicujoč se na stare predpise.

L. 1709. je prevzel zasebni zakupnik pobiranje naklad in je že v prvih 3 letih napravil lep dobiček, dasi tudi on na Tolminskem ni mogel v teh prvih letih prirediti s pobiranjem. Ob obnovitvi pogodbe l. 1712. je vlada zakupniku obljubila vso potrebno pomoč državnih oblastnih in tudi vojaštva, da bi prisilili tudi Tolmince do plačevanja; vključ temu je zakupnika ostala ista — prav majhna svota (6300 gld.). Surovost podzakupnikov pri iztirjanju je že prej vzbudila nezadovoljnost po celi deželi. Signal za javni upor je dal dogodek v Gorici, kjer je dal glavni zakupnik naklad Jakob Bandel tolminskim trgovcem zapleniti blago in konje. Do 7000 kmetov iz gor je pridrl v Gorico in s silo popravilo to krivico. Ta dokaz kmetске moči je zbudil željo po večjih uspehih in — dva meseca je po celi goriški deželi, od Predila do Trsta, gospodoval kmet-upornik.

V to razburkano dobo je posegel A. Remec, ki ga med našimi mladimi pisatelji-pesniki pogosto srečavamo, in nam podal njeno sliko v »Velikem puntu«. Pisatelj se glede stvarine na mnogih krajih skoro dobesedno naslanja na zgodovinske akte. To povzroča, da cela zgodba nekaj preveč razpada v posamezne sličice. Za enotnost skrbi v prvi vrsti oseba voditelja kmečkega punta 26-letnega Ivana Gradnika in geslo: Stara pravda. Dovršena tehnika bi sicer zahtevala malo bolj določno risanje značajev. Težko si moremo predočiti osebo Ivana Gradnika in še težje Anice, njegove neveste. Ako bi bil pisatelj malo popisal kraje, njih krasoto in zlasti še posebnosti tolminskega dela dežele, bi bil ustregel onim čitateljem, katerim imena ne povejo nič, ker krajev ne poznajo.

Naravnost mojstrsko pa so naslikani nekateri prizori, kjer pisatelj opisuje duševne muke glavnega junaka in ljubke Anice. Pretresujoče vpliva prizor na str. 82. in zadnja večerja glavarjev upornikov.

Gotovo je knjiga važna pridobitev za naše ljudske knjižnice. Naša izobraževalna društva naj bi si knjigo v več izvodih na-

Trdovraten kašelj

in druge prsne bolezni, na katerih trpe mladi in stari se hitro olajšajo in premagajo s **SCOTT-ovo emulzijo**. Že kratka uporaba Vas bo prepričala o tem na Vašo veliko zadovoljnost. Najboljši učinek

SCOTT-OVE EMULZIJE
se opira na čistost in redilno moč njenih sestavin in predelavanj po SCOTT-ovem ravnanju, vsled česar je ista lahko prebavna celo za najslabši želodec.
SCOTT-OVA EMULZIJA je neprekosna in velja za neprekosno vzor emulzijo. 2615
Cena izvirni steklenici 2 K 50 v.
Dobi se v vseh lekarnah.

Podružnice
Spljet, Celovec
- in Trst -
- Delniška glavica -
- K 3.000.000. -

ročila. (Naroča se pri Narodni tiskarni v Gorici, ali pa naravnost pri založniku Al. Filipič, bogoslovcu v Gorici. Cena 1 K 70 vin.) Kmetstvo ljudstvo po celem Slovenskem bo z zanimanjem čitalo to zgodovino svojih bojov, svojega trpljenja v nekdanih časih.

Morda boste slišali iz te zgodbe klic, kaj je vredna zlata prostost, kaj velja lastna domačija, lastna gruda, kjer je kmet sam svoj gospodar! Dr. K. C.

2721 Zahvala. 1-1

Povodom bridke izgube iskreno ljubljene soproga oziroma očeta, brata in svaka, gospoda

Franc Rostoharja

izražamo najtoplejšo zahvalo p. n. občinskemu odboru, c. in kr. topničarskemu oddelku v Zadovinku, slavni meščanski gardi, blagorodnim gg. uradnikom in učiteljem, vsem sorodnikom in znancom za krasne vence in mnogobrojno udeležbo na njegovi zadnji poti.

Krško, dne 29. septembra 1909.

Žalujoči ostali.

2720 Zahvala. 1-1

Za vse obilne dokaze iskrenega sočutja, ki so nam tako v obilni meri došli povodom smrti naše preljube matere, stare matere

Terezije Faidiga

izrekamo najiskrenejšo zahvalo prečastiti duhovščini, vsem ljubim sorodnikom, gospodom in gospem za obilno udeležbo pri pogrebu, in slavnim gospodom pevcem za ginjačo žalostinke v najbitkejših urah, ter sploh vsem ki so se udeležili pogreba ali nas tolažili v prebitkih dneh.

Postojna, dne 29. sept. 1909.

Franja Gaspari. — Marija Strniša.

Steckenpferd- lilijno-mlečno-milo.

Najmilejše milo za kožo
kakor proti pegam!
Dobiva se povsod!

Proda se

pod ugodnimi pogoji in za nizko ceno 1913 1

enonadstropna hiša

na Selu pri Ljubljani, Poljska cesta šte. 20.

Poizvedbe v pisarni dr. Frana Poček, odvetnika v Ljubljani, Stari trg šte. 30.

Učenca

za krojaško obrt sprejme **Fran. Šoukal**, krojač, Ljubljana Pred škofijo šte. 12. 2678 3-1

Kupim več vagonov

kislih jabolk za mošt.

Ponudbe na naslov:
Janko Klun, trgovec
2716 Škofjaloka. 12-1

Pozor! Prodaja Pozor!

najnovije obleke jesenske in zimske, za gospode, dame, dečke in deklice po najnižji ceni edino 2629 1

konfekcijska trgovina **A. LUKIČ**, Pred škofijo 19.

Proda se dobro ohranjen 2722 3-1

harmonij

z 8 spremeni in pedalom. Pripraven za kako malo cerkev, ali onega, ki bi se hotel pedala temeljito učiti. Pojasnila daje **Leopold Gostič**, organist na Homcu, pošta Radomlje.

Prav dobre vinske sode

iz hrastovega lesa, nekaj skoro novih, od 200—400, 700, 1200, 3000, 5000 litrov proda po nizki ceni

Fran Cascio 2 konja

(dobra za tek) en polpokriti in en tovorni voz, z vso pripravo za oba konja in

1 pisalni stroj 'Remington'

zadnji sistem (9), skoro nov, proda **J. Grobelnik**, Ljubljana.

Naznanilo.

Naznanjam slavnemu občinstvu, da izdelujem v svoji novi, največji in po najmodernejšem sistemu urejeni tovarni na Kranjskem za upognjeno pohištvo in deščic (parket)

Stole, različne vrste od priprostega do najfinejšega izdelka, naslonjače, gugalnike, pisalne fotelje, obešalnike, mize v vsaki velikosti, vrtno stole, stole za glasovir i. t. d.

Imam vedno veliko zalogo bukovih in hrastovih na par prepariranih deščic (parket po najnižjih cenah.)

Na zahtevo pošljem moj ilustrirani cenik zastoj in franko.

Ivan Bahovec

tovarnar na Duplici p. Kamnik

Krasne klobuke za dame,

kakor tudi za deklice in otroke, najnovije mode, v največji izbiri priporočam po zelo ugodnih cenah

modni salon B. Magdič

Ljubljana, nasproti glavne pošte, Ljubljana.

V odvetniško pisarno v Celju

se v kratkem sprejme koncipijent (prednost ima substitut), sollicitator, steno-graf in eventualno strojepisec. Naslov v upravnishvo.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeve ulice 2

sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun, ter je obrestuje po čistih 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vse vrste vrednostnih papirjev po dnevnem kurzu.

Podružnice Spljet, Celovec

- in Trst -
- Rezervni fond -
- K 300.000. -